

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З
ДИСЦИПЛІНИ
Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального
розвитку**

рівень вищої освіти: другий (магістерський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

вид дисципліни: обов'язкова

факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: к. іст. наук Філатова О. Є.

2020 / 2021 навчальний рік

1. Навчальний контент

Програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» підготовки магістра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Сучасне суспільство стає все більше відкритим. формуються нові типи міжнародних зв'язків, які виникають не тільки на рівнях міжнародних організацій та держав, а на рівні безпосереднього спілкування між людьми. Це призводить до появи нових типів міжнародних відносин та відтворює нові моделі глобального розвитку.

Мета викладання навчальної дисципліни є - розкриття процесу формування та основних етапів розвитку сучасної системи міжнародних відносин.

Основні завдання вивчення дисципліни є:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК 3 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями і застосовувати їх у практичній діяльності.

ЗК 5 – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки застосування інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6 – вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 7 – вміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтувати прийняті рішення.

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК 1 – поглиблені знання про природу, динаміку, принципи організацій міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

ФК 2 – розуміння сутності процесів глобалізації та їх впливу на міжнародні відносини.

ФК 3 – здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

ФК 10 – розуміння особливостей розвитку країн та регіонів сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

Міжнародні відносини – сукупність економічних, політичних, ідеологічних, правових, дипломатичних та інших зв'язків між державами й системами держав, між головними соціальними, економічними, політичними силами, організаціями й громадськими рухами, які діють на світовій арені. Основними суб'єктами міжнародних відносин є народи, держави, міждержавні об'єднання, регіональні та всесвітні політичні, економічні та інші урядові і неурядові організації та заклади. Вступаючи у стосунки з різними країнами та народами, кожен суб'єкт міжнародного права переслідує головну мету – створити сприятливі умови для свого розвитку. Досягнення її залежить від наявності у неї економічних факторів, збройних сил, потенціалу союзників та суперників, міжнародної ситуації та інших факторів. Міжнародні відносини проявляють себе в різних типах, видах, станах. У радянській і східноєвропейській літературі їх класифікували, виходячи із класового критерію, розділяючи на такі типи: відносини панування й підкорення (у рабовласницькому, феодальному й капіталістичному суспільстві); співробітництва й взаємодопомоги (між “соціалістичними” країнами); перехідні відносини (між країнами, які розвиваються). Реальне міжнародне життя не вписувалося в таку схему, адже між капіталістичними країнами існували й існують відносини справжнього співробітництва, а між деякими “соціалістичними” країнами виникали серйозні протиріччя, навіть збройні конфлікти. Нині більшість фахівців розділяє міжнародні відносини на два типи: 1) відносини, які ґрунтуються на балансі сил; 2) відносини, які спираються на баланс інтересів. Види міжнародних відносин розрізняють за суб'єктами, що приймають у них участь – міждержавні, міжнаціональні, міжблокові, міжпартійні, приватні та ін. За масштабом охоплення учасників – двосторонні, що виявляються у зовнішній політиці двох держав. За сферами суспільного життя – стратегічні, політичні, економічні, соціальні, культурні, дипломатичні, правові, ідеологічні, військові та ін. За характером протікання – співпраця, стабільні (нестабільні) зв'язки, ворожнеча, конфлікт, війна або мирне співіснування. Міжнародні відносини розрізняють також за ступенем їхнього розвитку – високий, середній, низький. Рівні розвитку міжнародних відносин іноді визначають через такі поняття, як “регіональні”,

“локальні”, “глобальні”. Регіональні – ті, що проявляються в особливостях розвитку держав окремих континентів та інших територіальних об’єднань. Локальні – такі, що охоплюють частину країн певного регіону. Глобальні (загальнопланетарні) – відбивають тенденції розвитку світового співтовариства. Крім того, з погляду принципу побудови міжнародних відносин деякі науковці виділяють – роз’єднаності народів та панування фізичної сили (стародавній світ та середні віки), політичної рівноваги у міжнародних відносинах, панування національності і права у міжнародних відносинах. Стрижневим елементом міжнародних відносин є політичні відносини, які, взаємодіючи з іншими відносинами, своєрідно направляють їх. Головним суб’єктом міжнародних відносин є держава. У сучасних умовах на міжнародній арені все активніше виступають і недержавні, неурядові організації, суспільно-політичні рухи, але їхня роль не може порівнюватись з роллю держав у міжнародних відносинах, особливо в політичних. Міжнародна політика – це дії суб’єктів політики щодо реалізації своїх інтересів на міжнародній арені. Держави репрезентують на міжнародній арені суспільства в цілому, а не окремі соціальні групи або політичні організації. Такі важливі питання, як суверенітет, безпека, територіальна цілісність вирішує через свої структури тільки держава. Вона – єдиний загальнонаціональний інститут, що має легітимні повноваження здійснювати політику на міжнародній арені: укласти двосторонні й багатосторонні договори про співробітництво в певних сферах, оголошувати війну і т.п. Сукупна зовнішньополітична діяльність суверенних держав визначає всю світову політику. Світова політика – це сукупна діяльність всіх суб’єктів міжнародного права стосовно владного забезпечення їх інтересів при вирішенні проблем, що виникають у сфері міжнародних відносин. Головним пріоритетом світової політики є вирішення глобальних проблем людства та збереження людської цивілізації. Структурними елементами міжнародної політики є наступні: 1) Суб’єкти міжнародної політичної діяльності – національні держави, що мають легальні повноваження на проведення зовнішньої політики; міжнародні об’єднання регіонального, міжрегіонального та міждержавного характеру (СНД, ЄС, НАТО); міжнародні урядові організації та їх органи – ООН; політичні партії і між партійні об’єднання (Соціінтерн); суспільно-політичні організації та рухи. 2) Інтереси суб’єктів міжнародної політичної діяльності, які можуть співпадати, бути протилежними або не перетинатись, формуючи при цьому різні моделі взаємодії – співпраці, конфронтації, нейтралітету. 3) Міжнародні політичні відносини, механізм формування і функціонування яких включає три елементи – взаємовідносини суб’єктів і учасників, процес прийняття ними зовнішньополітичних рішень, способи вирішення міжнародних спорів та конфліктів. За характером виявлення спори можуть бути юридичними або політичними. За ступенем загрози – такі, що загрожують міжнародній безпеці або такі, що не загрожують міжнародній безпеці та миру. Врегулювання їх здійснюється або мирними засобами (переговори, посередництво, узгодження, арбітраж, судові рішення та ін.) або із застосуванням політичної, економічної та військової сили. 4) Інститути принципи та норми, прийняти міжнародним співтовариством як регулятор поведінки та діяльності суб’єктів політики. Основними інститутами міжнародної політики вважаються органи центральної влади незалежних держав, їх міністерства закордонних справ, органи міжнародних зв’язків регіональних міждержавних і суспільних структур (союзів, коаліцій, блоків), Генеральна асамблея ООН, Рада безпеки та інші структури ООН, керівні органи партійних альянсів, наукових та релігійних організацій. 5) Міжнародна влада – специфічний вид впливу одних суб’єктів міжнародної політики на інші для реалізації своїх інтересів та блокування інтересів і дій інших. Її мають ООН, військово-політичні союзи, блоки та коаліції держав, суспільно-політичні рухи. Вона проявляється у формі здійснення міжнародного контролю за діяльністю різних суб’єктів міжнародного права; припинення їх небажаних дій умовами договорів та угод; пріоритетного розподілу фінансових та інших ресурсів; примус і покарання агресорів. Спроби виявлення сутності міжнародної політики призвели до формування низки концепцій та підходів: силова концепція (Н. Макіавеллі, Ф. Ніцше, Г.

Моргентау), прибічники якої вважають, що вона, як і будь-яка інша, виявляється у боротьбі за владу та політичне панування; концепція біологічної природи міжнародної політики (Платон, Т. Гоббс, Г. Бутель) акцентує увагу на егоїстичній природі людини, на її прагненні багатства, слави, на невідворотній політичній агресивності держав через вроджену агресивність людини; геополітична концепція (Р. Челлен, Ф. Ратцель, К. Хаусхофер, Х. Макіндер, А. Мехен, Л. Мечніков, М. Данилевський та ін.); концепція обумовленості міжнародної політики економічними та соціальними факторами передбачає визначальну роль у визначенні міжнародної політики існуючого способу виробництва та інтересів пануючого класу суспільства (марксизм); багатофакторна концепція дозволяє більш достовірно судити про природу та зміст міжнародних політичних процесів. Таким чином, міжнародні відносини являють собою те середовище, де реалізуються різнобічні інтереси народів, держав та інших суб'єктів світової політики. У свою чергу, світова політика визначається умовами конкретної історичної ситуації, в якій перебуває світове співтовариство і здійснює суттєвий вплив на зміст міжнародних відносин.

Розділ 1. Глобальні проблеми сучасності.

Тема 1. Вступ. Глобальні проблеми сучасного світу.

Причини, сутність та критерії визначення глобальних проблем. Загрози, що стоять перед Україною. Напрями вирішення зазначених проблем. Поняття глобальних проблем. Сутність глобальних проблем.

Сучасні тенденції міжнародних відносин. Поняття — глобальні проблеми сучасності". Відсутність універсальної думки щодо сутності й причин їх виникнення. Трактовки В. Вернадського, А. Печчеї, М. Ф. Реймерса, Й. Галтунга, А. Воднара. Історичні причини виникнення головних проблем сучасного світу. Класифікація глобальних проблем сучасності: соціально-економічні, політичні, екологічні, енергетичні, демографічні тощо. Людська діяльність як основа появи загальнопланетарних проблем. Особливості сучасної суспільної свідомості. «Суспільство споживання». Глобальні проблеми сучасності як реальна загроза людському буттю.

Тема 2. Глобалізація у сучасному світі.

Визначення та сутність глобалізації. Архітектура протоглобалізаційних процесів в епоху Давнини, Середніх віків, Нового часу. Спроби реалізації глобалізаційних процесів імперіями, торговими компаніями. Глобалізаційна ідеологія організацій, партій, рухів. Сутність сучасної глобалізації. Економічний, політичний і соціокультурний аспекти глобалізації. Глобалізація як фактор переростання традиційних міжнародних відносин у світову політику. Проблеми, що породжуються глобалізацією. Ослаблення суверенних держав і національних економік як закономірний результат глобалізації. Антиглобалізм і альтерглобалізм. Конструкції глобального світу.

Тема 3. Проблема нерівномірного розвитку країн світу, соціальної нерівності, бідності.

Причини нерівномірності соціально-економічного розвитку країн і регіонів світу. Масштабність соціально-економічних змін як наслідок глобалізації. Глобальне протиріччя у світі між багатотою Північчю і бідним Півднем. Шляхи подолання економічної відсталості країн. Міжнародний досвід подолання відсталості та бідності. «Цілі розвитку для нового тисячоліття» країн ООН та «Монтерейський консенсус» для збільшення допомоги найбільш бідним регіонам світу. Бідність як сприятливе середовище формування кримінального свідомості, ідей релігійного фундаменталізму, націоналізму, правого і лівого політичного екстремізму. Проблема соціальної нерівності. Проблема голоду. Демографічна проблема.

Приклад Китаю в справі скорочення приросту населення. Депопуляція в країнах СНД. Етнічна міграція. Поширення СНІДу. Діяльність міжнародних організацій у запобіганні виникненню нових епідеміологічно небезпечних хвороб.

Тема 4. Проблеми війни в сучасних умовах.

Військовий фактор у системі міжнародно-політичних відносин на різних етапах історичного розвитку. Значення військової сили у зовнішній політиці сучасних держав. Військовий потенціал провідних країн світу як фактор впливу на систему міжнародних відносин. Політика сили. Методи дії військової сили: примус, зміна режиму, знищення. Гонка озброєнь як форма знищення певної частки національного багатства кожної країни. Масштаби військових бюджетів. Вплив військово-промислових комплексів на зовнішню політику держав. Актуальні проблеми сучасності в галузі озброєнь. Клуб ядерних держав. Зміни людської психології після появи зброї масового знищення. Проблема нерозповсюдження ядерної зброї. Базові угоди в галузі контролю над ядерною зброєю. Відмова США від угод по ПРО. Вихід США і Росії з договору про РМСД і його наслідки. Нові види озброєнь і загроза їх застосування.

Тема 5. Міжнародні конфлікти та засоби їх подолання.

Сутність і типологія міжнародних конфліктів. Поняття міжнародного конфлікту в політичній думці. Умови виникнення, форми прояву та роль міжнародних конфліктів. Зовнішні ознаки конфлікту: стан напруженості, ворожнечі, застосування насильства і погроз. Образ «ворога» і його функції. Методи врегулювання міжнародних конфліктів. Управління та контроль над міжнародними конфліктами. «Керований хаос». Фактори, що визначають можливість впливати на розвиток конфлікту. Типи та етапи управління конфліктом. Поняття «кризи» в міжнародних відносинах. Методи і засоби подолання кризи в сучасному світі. Глобальні і регіональні кризові ситуації. Війна як вища форма міжнародної кризи. Кризи як стимул еволюції системи міжнародних відносин. Причина виникнення криз та їх типологія. Специфіка сучасних криз і участь світової спільноти в їх врегулюванні.

Тема 6. Тероризм у сучасному світі.

Міжнародний тероризм як соціально-політичне явище. Історичне коріння і форми тероризму. Міжнародний тероризм як глобальна проблема. Природа міжнародного тероризму. Теорія і практика сучасного екстремізму. Міжнародні терористичні організації. Географія міжнародного тероризму. Форми і методи терористичної діяльності. Джерела фінансування терористичних організацій. Типи і види міжнародного тероризму. Діяльність європейських терористів (ОАС, «червоні бригади», ЕТА, ІРА) та її наслідки. Причини політизації ісламу. Ісламський екстремізм. Ваххабізм. Акції руху «Талібан», «Аль-Каїда». ХАМАС тощо. Афганський наркотрафік. Діяльність міжнародних наркокартелів та їх вплив на світову політику. Фактор тероризму в міжнародних конфліктах. Міжнародне співробітництво в сфері протидії міжнародному тероризму та ідеологічному екстремізму.

Тема 7. Латентна політика у створенні та подоланні проблем сучасних міжнародних відносин.

Історичні форми латентної політики. Таємна дипломатія та розвідка у Давнину. Середні віки та Новий час. Суб'єкти та види сучасної латентної політики. Створення та діяльність спеціальних служб провідних країн. Політична розвідка провідних країн світу та їх діяльність у контексті сучасних міжнародних відносин. «Силові» спецоперації у міжнародних відносинах сучасності. Інформаційні спецоперації та війни у міжнародних відносинах. Конструктивна та деструктивна сторони діяльності спеціальних служб провідних країн світу. Латентна діяльність недержавних транснаціональних структур та їх

вплив на сучасні міжнародні відносини.

Розділ 2. Актуальні проблеми міжнародних відносин у регіонах світу

Тема 8. Міжнародні відносини на пострадянському просторі.

Основні параметри пострадянського простору; феномен «нової Східної Європи»; Економічно-соціальні характеристики пострадянського простору та інтеграційні процеси; СНД; Євразійське економічне співтовариство та Митний союз; проблеми безпеки та військово-політична взаємодія в регіоні. Організація договору про колективну безпеку, поза регіональні актори (ЄС, США, Китай) на пострадянському просторі.

Тема 9. Європейська система міжнародних відносин.

Європейська система міжнародних відносин: базові компоненти та динаміка розвитку. Організація безпеки та співробітництва в Європі в європейській системі, ЄС: процес розширення та новітні трансформаційні процеси, НАТО у 2000 - 2014 рр., Рада Європи і розширення просторових рамок діяльності, проблеми військової безпеки в Європі, Балканський регіон після розпаду СФРЮ.

Тема 10. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході та в Африці.

Загальна характеристика регіональних систем міжнародних відносин. Близькосхідний конфлікт, революції в арабських країнах 2011 р., сучасна зовнішня політика Ірану, регіональна політика Туреччини у 2000-х рр., ситуація в Афганістані, становище держав Африки у сучасній системі міжнародних відносин. Економічне співтовариство країн Західної Африки, африканська політика провідних західних держав, політика КНР в Африці.

Тема 11. Міжнародні відносини у Південній Азії та АТР.

Загальна характеристика регіональних систем міжнародних відносин, зовнішня політика Індії на сучасному етапі, регіональна політика КІПР. основи зовнішньої політики держав Південної Азії, основні параметри АТР, проблеми безпеки в АТР. Корейський півострів, сучасна зовнішня політика Японії, АСЕАН, Шанхайська організація співробітництва.

Тема 12. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних Відносин.

Зовнішньополітична доктрина США на сучасному етапі, зовнішня політика адміністрації Б.Обами, основи зовнішньої політика Канади, міжамериканська система міжнародних відносин, Організація американських держав, НАФТА

Тема 13. Зовнішня політика України після проголошення незалежності.

Правові засади зовнішньої політики незалежної України; Закон України про національну безпеку 2003 р.; Закон України про засади внутрішньої та зовнішньої політики України 2010 р.; українські національні інтереси та їх забезпечення у вітчизняній міжнародній діяльності. Відносини України та Російської Федерації періоду незалежності. Інтереси й стратегії України та Росії. Етапи українсько-російських відносин. Проблеми українсько-російських відносин та механізми їх подолання. Пріоритети діяльності України на пострадянському просторі. Інтереси України щодо країн пострадянського простору. Політика України щодо інтеграційних проектів на пострадянському просторі: СНД, ЄвразЕС. Союзної держави Росії та Білорусі. ГУУАМ: мета, основні напрями і перспективи діяльності. Інтереси України в ГУУАМ. Українсько-американські відносини. Місце США та України у системі

зовнішньополітичних пріоритетів одна одної. Етани українсько-американських відносин. Проблеми українсько-американських відносин та механізми їх подолання. Європейський Союз та країни Західної Європи у зовнішній політиці України. Відносини України та ЄС. Політика ЄС стосовно України. Інтереси України щодо ЄС. Міжнародно-правова база та механізм співробітництва України та ЄС. Відносини України з країнами Західної Європи. Ключові інтереси України щодо країн Західної Європи. Відносини України з Німеччиною, Францією, Великобританією. Відносини України з Італією, Іспанією, Португалією, країнами Північної Європи.

2. Плани і основні питання практичних занять

Розділ 1. Глобальні проблеми сучасності.

Тема 1. Вступ. Глобальні проблеми сучасного світу.

1. Поняття “глобальні проблеми сучасності”.
2. Трактовки В. Вернадського, А. Печчеї, М. Ф. Реймерса, Й. Галтунга, А. Воднара.
3. Історичні причини виникнення головних проблем сучасного світу.
4. Класифікація глобальних проблем сучасності
5. Людська діяльність як основа появи загальнопланетарних проблем.
6. Глобальні проблеми сучасності як реальна загроза людському буттю.

Рекомендована література

1. Головатий Н. Глобализация как средство уничтожения национальных государств. /Персонал № 11, 2004, с. 58-63.
2. Володін П.В. Сучасні проблеми глобального світу // Гуманітарний вісник ЗДІА, 2010, № 40, С. 95-103
3. Костин А.И. Кризис цивилизации, стратегия устойчивого развития и проблема политического выбора. // Вестник Московского университета. Сер. 12. Политические науки № 5, 2004, с. 38-62.
4. Воронович Б.А. Торукало В.П. Человек в глобализирующемся мире – проблемы и тенденции. / Социально-гуманитарные знания № 4, 2004. - с. 175-185.
5. Марчук Е. Украина – новая парадигма прогресса. К.; «Авалон» 2001 г. 224с.
6. Яновский Р.Г. Социальная динамика гуманитарных перемен. – М, - «Книга и бизнес»: 2001.- 424с.
7. Чернов А. Глобальное информационное общество. / Международная жизнь.- № 9.- 2004.- с. 121-130.
8. Мнацаканян М.О. Глобализация и национальные государства – три мифа. // Социологические исследования.- № 5.- 200.-, с. 137- 14
9. Яковец Ю. В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций. Междунар. ин-т Питирима Сорокина - Николая Кондратьева. – М.: Экономика, 2001. – 346 с.

Тема 2. Глобалізація та антиглобалізм.

1. Архітектура протогобалізаційних процесів в епоху Давнини, Середніх віків, Нового часу.
2. Реалізації глобалізаційних процесів імперіями, торговими компаніями.
3. Глобалізаційна ідеологія організацій, партій, рухів.
4. Економічний, політичний і соціокультурний аспекти глобалізації.
5. Глобалізація як фактор переростання традиційних міжнародних відносин у світову політику.
6. Проблеми, що породжуються глобалізацією.
7. Ослаблення суверенних держав і національних економік як закономірний результат глобалізації.

8. Антиглобалізм і альтерглобалізм. Конструкції глобального світу.

Рекомендована література

1. Войтович Р. В. Глобалізаційні процеси в сучасному світі : навч.-метод. матеріали / Р. В. Войтович, М. Т. Солоха ; уклад. Г. І. Бондаренко. – К. : НАДУ, 2013. – 52 с.
2. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма - ответы на глобализацию / Пер. с нем. А. Григорьева и В. Седелникова. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.
3. Ватерс М. Глобализация. – М., 2000. – 415 с.
4. Вебер А. Кризис глобализма // Синтез цивилизации и культуры: Междунар. альманах. – М., 2003. – С. 38-54.
5. Гидденс А. Глобализация мира. – М., 2003. – 318 с.

Тема 3. Проблема нерівномірного розвитку країн світу, соціальної нерівності, бідності.

1. Причини нерівномірності соціально-економічного розвитку країн і регіонів світу.
2. Масштабність соціально-економічних змін як наслідок глобалізації.
3. Глобальне протиріччя у світі між багатою Північчю і бідним Півднем.
4. Шляхи подолання економічної відсталості країн.
5. Бідність як сприятливе середовище формування кримінального свідомості, ідей релігійного фундаменталізму, націоналізму, правого і лівого політичного екстремізму.
6. Проблеми соціальної нерівності, голоду та демографічна проблема.
7. Діяльність міжнародних організацій у запобіганні виникненню нових епідеміологічних небезпечних хвороб.

Рекомендована література

1. Дилеммы “глобализации”. Социумы и цивилизации: иллюзии и риски / Т.Т.Тимофеев (отв. ред.), К.Денчев, Ю.С.Оганисян, М.Эмар. – М., 2002. – 528 с.
2. Перегудов С. Антиглобалистские движения – начало великой смуты XXI века? Неoliberalная глобализация: есть ли альтернатива?: Круглый стол // Мировая экономика и междунар. отношения. – 2002. – № 4. – С. 22-28
3. Подберезский И. Глобализация - неотвратимая и желанная // Мировая экономика и междунар. отношения. – 2002. – № 12. – С. 98-103.
4. Шинкаренко Ю.А. Світові структури і криза ідентичності: соціальні наслідки глобалізації // Філософ. думка. – 2000. – № 4. – С. 27-38.
5. Шишков Ю. Глобализация – враг или союзник развивающихся стран? // Мировая экономика и междунар. отношения. – 2003. – № 4. – С. 3-14.
6. Шматко Н.А., Качанов Ю.Л. Территориальная идентичность как предмет социологического исследования // Социс. – 1998. – № 4. – С. 94-98.

Тема 4. Загроза застосування військової сили у зовнішній політиці сучасних держав.

1. Військовий фактор у системі міжнародно-політичних відносин на різних етапах історичного розвитку.
2. Значення військової сили у зовнішній політиці сучасних держав.
3. Військовий потенціал провідних країн світу як фактор впливу на систему міжнародних відносин.
4. Політика сили. Методи дії військової сили.
5. Гонка озброєнь як форма знищення певної частки національного багатства кожної країни.
6. Вплив військово-промислових комплексів на зовнішню політику держав.
7. Актуальні проблеми сучасності в галузі озброєнь. Клуб ядерних держав.
8. Проблема нерозповсюдження ядерної зброї.

9. Базові угоди в галузі контролю над ядерною зброєю.
10. Нові види озброєнь і загроза їх застосування.

Рекомендована література

1. Войтович Р. В. Глобалізаційні процеси в сучасному світі : навч.-метод. матеріали / Р.В. Войтович, М. Т. Солоха ; уклад. Г. І. Бондаренко. – К. : НАДУ, 2013. – 52 с.
2. Нікулішин Н. Поняття «Сила» у сучасних теоріях міжнародних відносин// Національний університет «Львівська політехніка», Українська національна ідея: реаліта перспективи розвитку, випуск 25, 2013 – С. 130-134
3. Григоренко Я., Черненко Д. Воєнна сила сучасної держави як категорія міжнародних відносин: поняття та шляхи вдосконалення//Міжнародне право, 2017, № 3 С.299-301
4. Военная сила в международных отношениях : [учеб. пособие] / [В. Анненков, О. Иванов, В. Круглов, А. Моисеев] ; под общ. ред. В. Анненкова. – М. : КНОРУС, 2011. – 496 с.
5. Іжнін І. Особливості застосування воєнної сили у збройних конфліктах 90-х рр. ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 / І. Іжнін ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2004. – 20 с.
6. Марченко М. Государство и право в условиях глобализации / М. Марченко. – М. : Проспект, 2016. – 400 с.
7. Герасимчук Т.Ф. Проблеми війни та миру в теорії демократичного миру // Вісник дипломатичної академії. Збірник наукових праць. Вип. 16. – К., 2010. – С. 177–186.

Тема 5. Міжнародні конфлікти та засоби їх подолання.

1. Сутність і типологія міжнародних конфліктів.
2. Поняття міжнародного конфлікту в політичній думці.
3. Умови виникнення, форми прояву та роль міжнародних конфліктів.
4. Зовнішні ознаки конфлікту
5. Методи врегулювання міжнародних конфліктів.
6. Управління та контроль над міжнародними конфліктами.
7. Типи та етапи управління конфліктом.
8. Поняття «кризи» в міжнародних відносинах Методи і засоби подолання кризи в сучасному світі.
9. Глобальні і регіональні кризові ситуації.
10. Війна як вища форма міжнародної кризи.
11. Причина виникнення криз та їх типологія.

Рекомендована література

1. Войтович Р. В. Глобалізаційні процеси в сучасному світі : навч.-метод. матеріали / Р. В. Войтович, М. Т. Солоха ; уклад. Г. І. Бондаренко. – К. : НАДУ, 2013. – 52 с.
2. Бернадський Б. В. Б51 Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 366 с.
3. Богданович В. Ю., Маначинский А. Я., Бутенко С. Г. Конфлик ты и войны после распада СССР. — Житомир: Полися, 2006. — 440 с.
4. Военные преступления / Под ред. Р. Гутмена и Д. Риффа. — М.: Текст, 2002.
5. Галака С. П. Проблема розповсюдження ядерної зброї в міжнародних відносинах: Монографія. — К., 2002.
6. Доронина Н. Н. Международный конфликт. — М.: Международные отношения, 1981.
7. Европеизация разрешение конфликтов: конкретное исследования европейских периферий. — М.: Весь мир. 2005.
8. Ивашов Л. Г. Национальная безопасность // Профи. — 1998. — № 1.
9. Костенко Г. Предмет і зміст теорії воєнної безпеки // Військо України. — 1995. — № 1—2. — С. 5—10.

10. Коллон Мишель. Нефть, PR, война. Великое противостояние. — М., 2002. — 416 с.
11. Локальні війни та збройні конфлікти другої половини XX століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. — К.: Знання України, 2006. — 356 с.
12. Лисичкин В. А., Шелепин Л. А. Глобальная империя зла. — М., 2002. — 448 с.
13. СІПРІ 2002: Щорічник: Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ. / Стокгольм, Міжнар. ін-т дослідж. миру; Укр. центр екон. і політ. дослідж. ім. О. Разумкова; Редкол.: А. Гриценко (голов. ред.) та ін. — К.: Заповіт, 2003.

Тема 6. Міжнародний тероризм як глобальне явище.

1. Міжнародний тероризм як соціально-політичне явище.
2. Історичне коріння і форми тероризму.
3. Міжнародний тероризм як глобальна проблема.
4. Природа міжнародного тероризму.
5. Теорія і практика сучасного екстремізму.
6. Міжнародні терористичні організації.
7. Форми і методи терористичної діяльності.
8. Джерела фінансування терористичних організацій.
9. Типи і види міжнародного тероризму.
10. Фактор тероризму в міжнародних конфліктах.
11. Міжнародне співробітництво в сфері протидії міжнародному тероризму та ідеологічному екстремізму

Рекомендована література

1. Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Міжнародний тероризм: консолідований аналіз забезпечення безпеки. — Навчальний посібник. — Київ: ННІПС КНУВС, 2009. — 72с. — (Серія „Безпека людини, суспільства, держави)
2. Біленчук П.Д. Основи методики розслідування терористичних актів // Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів. — Навч. посіб. — К.: МАУП, 2007. — С. 360-398
3. Біленчук П.Д., Гавловський В.Д., Романюк Б.В. та ін. Комп'ютерна злочинність: суперхакери і кіберполіцейські. — Київ: Атіка, 2002. — 240 с.
4. Біленчук П.Д., Гасанов Р.И., Задояний М.Т. Современный международный терроризм: сущность, правовые и психологические основы противодействия // Економіка. Фінанси. Право, — 2008, — №3. — С. 31-39.
5. Біленчук П.Д., Гель А.П., Семаков Г.С. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. — Київ: МАУП, 2007. — 512 с.
6. Біленчук П.Д., Гуцалюк М.В., Кравчук О.В., Козир М.В. Комп'ютерний тероризм: суперхакери, кібер-терористи, кібер-криміналісти. — Монографія / За заг. ред. П.Д. Біленчука. — Київ: Наука і життя, 2008. — 291 с
7. Біленчук П.Д., Козир М.В., Стеценко Ю.В. Засоби масової інформації і тероризм: віхи історії // Право і безпека, Науковий журнал, 2003. — № 2, 4. — С. 21-29.
8. Біленчук П.Д., Кофанов А.В. Організований міжнародний тероризм // Крок, 2002, — № 1/4. — С. 1-7.
9. Біленчук П.Д., Кравчук В.В., Кравчук О.В., Кулик В.М. Сучасний тероризм: світові, вітчизняні та регіональні тенденції. — Навч. посіб. — Хмельницький: Хм.ЦНТЕІ, 2008. — 212 с.
10. Біленчук П.Д., Сав'юк О.В. Організований міжнародний тероризм: історія і сучасність // Тероризм і національна безпека України: Матер. міжнар. конф. — К.: НАВС України, 2003. — С. 199-203.

11. Біленчук П.Д., Сав'юк О.В. Тероризм – глобальна проблема людства // Юридичний Вісник України. 2006. – № 39 (587). – С. 4-5.
12. Сав'юк О.В. Тероризм – глобальна проблема суспільства // Вісник Академії праці і соціальних відносин федерації професійних спілок України, 2002. – № 2. – С. 211-214
13. Сав'юк О.В. Проблеми незаконної міграції, як детермінанти міжнародного тероризму в Україні // Проблеми підготовки та вдосконалення професійної діяльності працівників міліції громадської безпеки. Матер. міжнар. наук.-практ. конфер. – Івано-Франківськ: ВОНР та РВДПЮІ ЛьвДУВС, 2006. – С. 245-257.

Тема 7. Латентна політика у створенні та подоланні проблем сучасних міжнародних відносин.

- 1 Історичні форми латентної політики.
2. Таємна дипломатія та розвідка у Давнину, Середні віки та Новий час.
3. Суб'єкти та види сучасної латентної політики.
4. Створення та діяльність спеціальних служб провідних країн.
5. Політична розвідка провідних країн світу та їх діяльність у контексті сучасних міжнародних відносин.
6. «Силові» спецоперації у міжнародних відносинах сучасності.
7. Інформаційні спецоперації та війни у міжнародних відносинах.
8. Конструктивна та деструктивна сторони діяльності спеціальних служб провідних країн світу.
9. Латентна діяльність недержавних транснаціональних структур та їх вплив на сучасні міжнародні відносини.

Рекомендована література:

1. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики: Навчальний посібник. – К.: Кондор-Видавництво, 2017. – 266 с.
2. В.І. Ткаченко, Є.Б. Смірнов латентна війна як форма міжнародних відносин країн світу у ХХІ столітті// Збройна боротьба: теорія, забезпечення, досвід Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил, 2015, випуск 4(45)- С. 3-11
3. Новейшая военная энциклопедия. Сила и гордость новой России / редкол.: А.П. Горкин [и др.]. – М.: РИПОЛ классик, 2007. – 1664 с. 6.
4. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави: підруч. / В.Г. Радецький, О.П. Дузь-Крятченко, В.М. Воробйов та ін.: – К: НУОУ, 2009. – 596 с

Розділ 2.Актуальні проблеми міжнародних відносин у регіонах світу

Тема 8. Міжнародні відносини на пострадянському просторі

1. Основні параметри пострадянського простору;
2. Феномен « нової Східної Європи»;
3. Економічно-соціальні характеристики пострадянського простору та інтеграційні процеси;
4. СНД; Євразійське економічне співтовариство та Митний союз;
5. Проблеми безпеки та військово-політична взаємодія в регіоні,
6. Організація договору про колективну безпеку,
7. Поза регіональні актори (ЄС, США, Китай) на пострадянському просторі.

Рекомендована література

1. Ратленд П. Глобализация и посткоммунизм // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. – № 4. – С. 15-18.

2. Актуальні проблеми міжнародних відносин: [зб. наук. пр.] / [редкол.: В.В. Копійка, М.С. Дорошко, В.А. Вергун та ін.; відп. ред. Л.Ф. Макеєнко] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Вип. 117 (Ч. І). – К.: [ІМВ], 2013. – 156 с
3. Щёкин Ю.В. Международно-правовой статус Содружества Независимых Государств и правовые основания участия Украины в его деятельности // Проблемы законности. Вип. 35.: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я.Тацій. — Харків: Нац. юрид. акад. України, 1998.
4. Міхєєв Ю. Воєнно – технічні аспекти стратегічного партнерства України в межах СНД // Нова політика. – 1999. – № 4.
5. Парахонський Б. А. Формирование модели регионального сотрудничества в системе ГУУАМ // Центральная Азия и Кавказ. – 2000. – № 2.
6. Кравченко О. Г. Україна – Росія – СНД у контексті сучасної європейської безпеки // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2002.- Випуск 32 (Частина І).
7. Гушер А. Геополитическая ситуация в Закавказье // Азия и Африка сегодня. – 2004.– № 9.
8. Розанов В. «Восьмерка» и антиглобалисты в Генуе. // Международная жизнь. – 2001. – № 8.
9. Арбатов А. Курильское лезвие Российско-японских отношений. – <http://www.yabloko.ru/pub/articles/arbato-30.html>
10. Ли П. Упадок российско-индийских отношений в Средней Азии. - <http://www.warandpeace.ru/ru/analysis/view/43923/>

Тема 9. Європейська система міжнародних відносин

1. Європейська система міжнародних відносин: базові компоненти та динаміка розвитку,
2. Організація безпеки та співробітництва в Європі в європейській системі,
3. ЄС: процес розширення та новітні трансформаційні процеси,
4. Рада Європи і розширення просторових рамок діяльності,
5. Проблеми військової безпеки в Європі, Балканський регіон після розпаду СФРЮ.

Рекомендована література

1. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка. Новая постиндустриальная волна на Западе. – М., 1999. – 672 с.
2. Актуальні проблеми міжнародних відносин: [зб. наук. пр.] / [редкол.: В.В. Копійка, М.С. Дорошко, В.А. Вергун та ін.; відп. ред. Л.Ф. Макеєнко] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Вип. 117 (Ч. І). – К.: [ІМВ], 2013. – 156 с
3. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є.А., Погорська І.І., Рижков М.М. та ін. – К.: Центр вільної преси, 2014. – 472 с.
4. Копійка В.В., Миронова М.А., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз на сучасному етапі: структурні зміни та стратегія розвитку. – К.: Знання, 2010. – 94 с.
5. Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: Навч. посібн. – К., 2001. – 323 с.
6. Копійка В.В. Розширення Європейського Союзу та Україна: Монографія. – К. .: Логос, 2008. – 352 с.

Тема 10. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході та в Африці

1. Загальна характеристика регіональних систем міжнародних відносин,
2. Близькосхідний конфлікт,
3. Революції в арабських країнах 2011 р.,
4. Сучасна зовнішня політика Ірану,
5. Регіональна політика Туреччини у 2000-х рр.,
6. Ситуація в Афганістані,

7. Становище держав Африки у сучасній системі міжнародних відносин,
8. Економічне співтовариство країн Західної Африки,
9. Африканська політика провідних західних держав,
10. Політика КНР в Африці.

Рекомендована література:

1. Актуальні проблеми міжнародних відносин: [зб. наук. пр.] / [редкол.: В.В. Копійка, М.С. Дорошко, В.А. Вергун та ін.; відп. ред. Л.Ф. Макєнко] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Вип. 117 (Ч. I). – К.: [ІМВ], 2013. – 156 с
2. Толстов С. Міжнародна система початку XXI століття / С. Толстов // Зовнішні справи. – 2013. – № 10. – С. 8–13; № 11. – С. 12–17.
3. Олимпиаев А. Ю. Ближний и Средний Восток. Актуальные проблемы. — М.: ЮНИТИ, 2004. — 239 с.
4. Алек Д. Эпштейн. Войны и дипломатия. Арабо-израильский конфликт в XX веке. — К., 2003.
5. Александров И. А. Монархии Персидского залива: этапы модернизации. — М., 2000
6. Варбанець П. Політичний іслам у Туреччині: між фантомом і реальністю // Людина і політика. — 2003. — № 4.
7. Варбанець П. Режим шаріату країні не загрожує. Іслам у турецькій політиці // Політика і час. — 2002. — № 10.
8. Варбанець П. У повітрі запахло змінами. Регіональні пріоритети зовнішньої політики Туреччини // Політика і час. — 2003. — № 7.
9. Веселовський А. Об'єкт суперництва — водні ресурси. Екологічні проблеми Східного Середземномор'я // Політика і час. — 2001. — № 8.
10. Веселовський А. У світлі ісламської альтернативи. Східне Середземномор'я: регіональна система підвищеної небезпечності // Політика і час. — 2003. — № 3; 4.
11. Волович О. Між Сходом і Заходом. Туреччина на європейськоазіатському роздоріжжі // Політика і час. — 1998. — № 8.
12. Гусаков В. Ізраїльсько-єгипетський та ізраїльсько-палестинський досвід врегулювання близькосхідного конфлікту (Історія та перспективи) // Людина і політика. — 2003. — № 1.

Тема 11. Міжнародні відносини у Південній Азії та АТР

1. Загальна характеристика регіональних систем міжнародних відносин,
2. Зовнішня політика Індії на сучасному етапі,
3. Регіональна політика КНР,
4. Основи зовнішньої політики держав Південної Азії,
5. Основні параметри АТР, проблеми безпеки в АТР,
6. Корейський півострів,
7. Сучасна зовнішня політика Японії,
8. АСЕАН, Шанхайська організація співробітництва.

Рекомендована література:

1. Леонтьева Е., Рамзес В., Юрков С., Мартынов В. Япония и глобализация. — М., 2001. — С. 15-23.
2. Актуальні проблеми міжнародних відносин: [зб. наук. пр.] / [редкол.: В.В. Копійка, М.С. Дорошко, В.А. Вергун та ін.; відп. ред. Л.Ф. Макєнко] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Вип. 117 (Ч. I). – К.: [ІМВ], 2013. – 156 с
3. Толстов С. Міжнародна система початку XXI століття / С. Толстов // Зовнішні справи. – 2013. – № 10. – С. 8–13; № 11. – С. 12–17.
4. Лукин А.П. Международные отношения в Азиатско-Тихоокеанском регионе: теоретические подходы и концепции // Россия и АТР, 2009, № 2, С. 34-47

5. Ланцова И.С. Азиатско-Тихоокеанский регион в современной мировой политике// Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия 6, 2006, № 3, С. 36-41

Тема 12. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин

1. Зовнішньополітична доктрина США на сучасному етапі,
2. Основи зовнішньої політики Канади,
3. Міжамериканська система міжнародних відносин,
4. Організація американських держав,
5. НАФТА

Рекомендована література

1. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка. Новая постиндустриальная волна на Западе. – М., 1999. – 672 с.
2. Актуальні проблеми міжнародних відносин: [зб. наук. пр.] / [редкол.: В.В. Копійка, М.С. Дорошко, В.А. Вергун та ін.; відп. ред. Л.Ф. Макеєнко] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Вип. 117 (Ч. I). – К.: [ІМВ], 2013. – 156 с
3. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є.А., Погорська І.І., Рижков М.М. та ін. – К.: Центр вільної преси, 2014. – 472 с.
4. Гура В. Світ-системні перспективи ХХІ ст. у контексті трансформації геополітичних пріоритетів США / В. Гура // Світ ХХІ ст. Взаємодія «Північ-Південь» у вимірах перспектив глобального співіснування: Матеріали Міжвідомчої науковотеоретичної конференції (м. Київ, 21 червня 2011 р.) / Відп. ред. В.К. Гура. – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2011. – С. 4–14.

Тема 13. Зовнішня політика України після проголошення незалежності

1. Правові засади зовнішньої політики незалежної України; Закон України про національну безпеку 2003 р.; Закон України про засади внутрішньої та зовнішньої політики України 2010 р.; українські національні інтереси та їх забезпечення у вітчизняній міжнародній діяльності.
2. Проблеми українсько-російських відносин та механізми їх подолання.
3. Пріоритети діяльності України на пострадянському просторі. Інтереси України щодо країн пострадянського простору.
4. Політика України щодо інтеграційних проєктів на пострадянському просторі: СНД, ЄврАзЕС, Союзної держави Росії та Білорусі.
5. ГУУАМ: мета, основні напрями і перспективи діяльності. Інтереси України в ГУУАМ.
6. Українсько-американські відносини. Місце США та України у системі зовнішньополітичних пріоритетів одна одної. Етапи українсько-американських відносин. Проблеми українсько-американських відносин та механізми їх подолання.
7. Європейський Союз та країни Західної Європи у зовнішній політиці України. Відносини України та ЄС. Політика ЄС стосовно України. Інтереси України щодо ЄС. Міжнародно-правова база та механізм співробітництва України та ЄС.
8. Відносини України з країнами Західної Європи. Ключові інтереси України щодо країн Західної Європи. Відносини України з Німеччиною, Францією, Великобританією. Відносини України з Італією, Іспанією, Португалією, країнами Північної Європи.

Рекомендована література

1. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2008 – 2013) / Авторський колектив С.В. Віднянський, О.М. Горенко, А.Ю. Мартинов. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2015. – 378 с.

2. Зовнішня політика України: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети / За ред. проф. Г.М. Перепелиці. – К.: Стилос, 2006-2016.
3. Івченко О.Т. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан / О.Т. Івченко. – К.: РІЧ УАННП, 2010. – 756 с.
4. Віднянський С.В. Зовнішня політика України як предмет історичного аналізу: концептуальні підходи та перспективи / С.В. Віднянський, А.Ю. Мартинов // Український історичний журнал. – 2001. – Вип. 4. – С. 41–57
5. Зленко А.М. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України: Підручник. – К., 2008. – 383 с.
6. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991 – 2003) / Відп. ред. проф. С.В. Віднянський. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2004. – 352 с.
7. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2004 – 2007) / Авторський колектив С.В. Віднянський, О.М. Горенко, А.Ю. Мартинов. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2014. – 394 с.
8. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2008 – 2013) / Авторський колектив С.В. Віднянський, О.М. Горенко, А.Ю. Мартинов. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2015. – 378 с.
9. Зовнішня політика України: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети / За ред. проф. Г.М. Перепелиці. – К.: Стилос, 2006-2016.

Завдання для самостійної роботи

Написати план-конспект з кожної теми керуючись рекомендованим списком літератури.

1. Загальна характеристика глобальних проблем сучасності.
2. Соціологія глобальних проблем.
3. Глобальні проблеми сучасності: філософський аспект.
4. Геополітичні проблеми людства.
5. Глобалізація у сучасному світі.
6. Особливості кризи гегемонії та варіанти подальшої еволюції сучасної капіталістичної світ-економіки.
7. Проблеми війни в сучасних умовах.
8. Тероризм у сучасному світі.
9. Етноси між глобалізацією та автентичністю.
10. Проблеми міжконфесійних взаємин та небезпеки релігійних конфліктів в сучасному світі.
11. Глобальна демографічна проблема людства та шляхи її вирішення.

Рекомендована література

Основна література

1. Арутюнов В. Х. Філософія глобальних проблем сучасності : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В. Х. Арутюнов, В. М. Свінціцький. – К. : КНЕУ, 2003. – 90 с.
2. Глобальные проблемы человечества. – М. : Изд-во МГУ, 2006. – 264 с.
3. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1 980 - 2000 роки) : Підручник / Л.Ф. Гайдуков, В.Г. Кремень, Л.В. Губернський та ін. - К.: Либідь, 2001. - 621 с.
4. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945 70-ті роки) : Підручник /В.А. Манжола, М.М. Білоусов, Л.Ф. Гайдуков та ін. - К.: Либідь, 2014. - 958 с.
5. Мировая политика и международные отношения : Учебное пособие / Под ред. А.

Ланцова, В.А. Ачкасова. - СПб: Питер. 2005. - 448 с.

6. Системная история международных отношений в двух томах / Под редакцией А.Д. Богатурова. Том второй. События 1945 - 2003 годов. - М.: Культурная революция, 2007. - 720 с.

7. Современные международные отношения : Учебник / Под ред. А.В. Торкунова, А.В. Мальгина. - М. : Аспект Пресс. 2013. - 688 с.

8. Шамраєва В.М. Міжнародні відносини та зовнішня політика. Частина 1. Історія дипломатії: навчальний посібник / В.М. Шамраєва. - Х.: Фактор. 2012. - 112 с.

9. Шамраєва В.М. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи : підручник / В.М. Шамраєва. - Х. : Вид-во ХАР РІ ПАДУ «Магістр», 2014 - 160 с.

Допоміжна література

10. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. - М., 1999.

11. Дипломатический словарь. В 3-х томах. М., 1986.

12. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин: Курс лекцій. Львів. 1995.

13. Киссинджер Г. Дипломатия. Пер. с англ. В.В.Львова / Послесл. Г.А.Арбатова. - М., 1997.

14. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика. - Київ: ФАДА, ЛТД, -2001.-224 с.

Перелік залікових питань

1. Сучасні тенденції міжнародних відносин

2. Поняття "глобальні проблеми сучасності".

3. Історичні причини виникнення головних проблем сучасного світу.

4. Класифікація глобальних проблем сучасності.

5. Людська діяльність як основа появи загальнопланетарних проблем.

6. Особливості сучасної суспільної свідомості. «Суспільство споживання».

7. Протоглобалізаційні процеси в епоху Давнини, Середніх віків, Нового часу.

8. Сутність сучасної глобалізації.

9. Глобалізація як фактор переростання традиційних міжнародних відносин у світову політику.

10. Проблеми, що породжуються глобалізацією.

11. Антиглобалізм і альтерглобалізм.

12. Конструкції глобального світу.

13. Причини нерівномірності соціально-економічного розвитку країн і регіонів світу.

14. Глобальне протиріччя між багатою Північчю і бідним Півднем.

15. Шляхи подолання економічної відсталості країн. Міжнародний досвід подолання відсталості та бідності.

16. Проблема соціальної нерівності.

17. Бідність як сприятливе середовище формування кримінального свідомості, ідей релігійного

фундаменталізму, націоналізму, правого і лівого політичного екстремізму.

18. Проблема голоду.

19. Демографічна проблема.

20. Етнічна міграція.

21. Поширення СНІДу. Діяльність міжнародних організацій у запобіганні виникненню нових

епідеміологічних небезпечних хвороб.

21. Військовий фактор у системі міжнародно-політичних відносин на різних етапах історичного розвитку.
22. Значення військової сили у зовнішній політиці сучасних держав.
23. Військовий потенціал провідних країн світу як фактор впливу на систему міжнародних відносин
24. Політика сили. Методи дії військової сили: примус, зміна режиму, знищення.
25. Гонка озброєнь як форма знищення певної частки національного багатства кожної країни.
26. Вплив військово-промислових комплексів на зовнішню політику держав.
27. Актуальні проблеми сучасності в галузі озброєнь.
28. Проблема нерозповсюдження ядерної зброї.
29. Нові види озброєнь і загроза їх застосування.
30. Сутність і типологія міжнародних конфліктів.
31. Умови виникнення, форми прояву та роль міжнародних конфліктів.
32. Зовнішні ознаки конфлікту.
33. Методи врегулювання міжнародних конфліктів.
34. Управління та контроль над міжнародними конфліктами. «Керований хаос».
35. Типи та етапи управління конфліктом.
36. Поняття «кризи» в міжнародних відносинах. Глобальні і регіональні кризові ситуації.
37. Причина виникнення криз та їх типологія.
38. Специфіка сучасних криз і участь світової спільноти в їх врегулюванні.
39. Міжнародний тероризм як соціально-політичне явище.
40. Історичні коріння і форми тероризму.
41. Теорія і практика сучасного екстремізму.
42. Міжнародні терористичні організації. Географія міжнародного тероризму.
43. Джерела фінансування терористичних організацій.
44. Типи і види міжнародного тероризму.
45. Діяльність міжнародних наркокартелів та їх вплив на світову політику.
46. Міжнародне співробітництво в сфері протидії міжнародному тероризму та ідеологічному екстремізму.
47. Історичні форми латентної політики. Таємна дипломатія та розвідка у Давнину, Середні віки та Новий час.
48. Суб'єкти та види сучасної латентної політики.
49. Види діяльності спеціальних служб провідних країн у контексті сучасних міжнародних відносин.
50. «Силові» спецоперації у міжнародних відносинах сучасності.
51. Інформаційні спецоперації та війни у міжнародних відносинах.
52. Конструктивна та деструктивна сторони діяльності спеціальних служб провідних країн світу.
53. Латентна діяльність недержавних транснаціональних структур та її вплив на стан сучасних міжнародних відносин.
54. Інтеграція та дезінтеграція у сучасному світі.
55. Демократизація та авторитаризм.
56. Міжнародні відносини на пострадянському просторі наприкінці XX – на початку XXI ст.
57. Основні параметри пострадянського простору.
58. СНД: передумови створення, структура, компетенція, функціонування.
59. Євразійське економічне співтовариство. Митний союз.

60. Проблеми безпеки та військово-політична взаємодія пострадянських держав. Організація договору колективної безпеки.
61. Позарегіональні актори на пострадянському просторі (ЄС, США, КНР).
62. Міжнародні відносини в Європі наприкінці XX – на початку XXI ст.
63. ОБСЄ: місце у європейській системі.
64. ЄС у 2000 – 2018 р.: розширення та трансформація.
65. НАТО в європейській системі міжнародних відносин у 2000 – 2018 рр.
66. Рада Європи: загальна характеристика, еволюція, роль у європейській системі міжнародних відносин.
67. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході у 2000 – 2018 рр.
68. Близькосхідний конфлікт на сучасному етапі.
69. Революції в арабських державах 2011 р.
70. Зовнішня політика Туреччини та Ірану: традиційність та нові акценти.
71. Розвиток ситуації в Афганістані на початку XXI ст.
72. Міжнародні відносини у Південній Азії на сучасному етапі.
73. Сучасна зовнішня політика Індії та Пакистану.
74. Сучасна зовнішня політика КНР.
75. Міжнародні відносини в АТР на початку XXI ст.
76. Корейський півострів наприкінці XX – на початку XXI ст.
77. Регіональні міжнародні організації АТР.
78. Зовнішня політика Японії на сучасному етапі.
79. АСЕАН: мета, структура, еволюція діяльності.
80. США у сучасній системі міжнародних відносин.
81. Латиноамериканська система міжнародних відносин наприкінці XX – на початку XXI ст.
82. Міжнародні відносини в Африці наприкінці XX – на початку XXI ст.
83. Африканська політика провідних західних держав.
84. Політика КНР в Африці на сучасному етапі.
85. Роль міжнародних організацій у сучасній системі міжнародних відносин.
86. Система міжнародних гарантій МАГАТЕ.
87. Зони вільні від ядерної зброї.
88. Режим нерозповсюдження та заборони хімічної зброї.
89. Режим нерозповсюдження та заборони бактеріологічної та токсичної зброї.
90. Міжнародний вимір російсько-американських відносин у сфері ядерної зброї.
91. Збройні конфлікти та миротворчість у сучасній світовій політиці.
92. Втручання у конфлікти із застосуванням зброї та проблема легітимізації такого втручання.
93. Миротворчість в архітектурі європейської та євразійської безпеки.
94. Миротворчі та інші операції НАТО у конфліктних регіонах.
95. Спільні операції НАТО та ЄС у конфліктних регіонах.
96. ООН і проблема вирішення міжнародних конфліктів.
97. Проблеми використання природних ресурсів та збереження оточуючого середовища.
98. Освіта і проблеми міжнародного інтелектуального середовища.
99. Виклики глобальної технологічної революції.
100. Міжнародне право у сучасній системі міжнародних відносин.
101. Співвідношення міжнародного та національного права.
102. «Жорстке» та «м'яке» міжнародне право.
103. Політико-правове середовище попередження та урегулювання міжнародних спорів.
104. Енергетичний вимір сучасних міжнародних відносин.
105. Європейська енергетична хартія.
106. Еволюція енергетичних ринків.

107. Глобалізація екологічних проблем.
108. Багатостороннє екологічне регулювання.
109. Форми, методи, тенденції розвитку сучасної дипломатії.
110. Державні та недержавні актори в дипломатії..
111. Модернізація та розширення функцій дипломатії.
112. Кризова дипломатія.
113. Економічна дипломатія.
114. Форми дипломатичної взаємодії.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Семестр 1-й

Форма навчання денна

Рівень вищої освіти – другий(магістерський)

Навчальна дисципліна: Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ (ЗАВДАННЯ) № 1

1. Економічна криза та міжнародні відносини у 2007 – 2009 рр (10 балів)

2. Формування сучасної системи міжнародної безпеки (20 балів)

3. Кризова дипломатія (10 балів)

Затверджено на засіданні кафедри

міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

протокол № _____ від “_____” _____ 2020 р.

Завідувач кафедри _____ (Л.В. Новікова)

підпис

Екзаменатор _____ (О. Є. Філатова)

підпис